

KVALITA VODY, MĚŘENÍ KVALITY VODY, PARAMETRY OVLIVŇUJÍCÍ KVALITU VODY

Některé jevy pitné vody

Jevy pitné vody, na které je poukazováno - zápach, chuť, chlor, zákal. Při natočení je občas pitná voda **cítit**. Je to způsobeno délkou vodovodní přípojky, jejím profilem a materiélem, délkou domovních rozvodů, jejich profilem a použitým materiélem a počtem odběratelů v domě ovlivňující stání vody ve jmenovaných rozvodech. Čím déle stojí voda v potrubí, tím více pohlcuje různé pachy.

Rovněž teplota vody ovlivňuje **chuťové vlastnosti** vody. Proto v závislosti na výše jmenovaných technických parametrech je potřeba před přímou konzumací vody ji nechat volně téci do odpadu. Ostatně řada lidí po dovolené tuto praxi v odtáčení vody zná, zvláště ti z paneláků.

Citliví jedinci mohou cítit z vody **chlor**. Z hlediska povinného zdravotního zabezpečení je ale ve vodě nutný a jeho povolené koncentrace sleduje příslušný hygienický orgán. Chlor na vzdachu pomalu vyprchá. Cílem zdravotního zabezpečení pitné vody je, že při dopravě vody potrubím, při její akumulaci a průtoku vnitřními rozvody odběratele nesmí dojít k zhrožení zdraví odběratelů. Přestože voda čerpaná přímo ze zdrojů splňuje stanovené parametry, má se za to, že při sebelepší hygienické péči o dopravovanou a zvláště akumulovanou vodu by mohlo dojít k jejímu mikrobiologickému oživení nebo přímo znečištění. Děje se tak zvláště v teplých letních měsících, při poruchách potrubí a haváriích zvláště tam, kde není kanalizace a splaškové vody občané akumulují v jímkách, ale ve většině případů propustných. Znečištění odběratel nepozná, voda je čirá, chutná, ale pozdější následky, vedoucí mnohdy až k těžkým onemocněním teprve znečištění potvrzdí. Proto se musí pitná voda preventivně zdravotně zabezpečit-dezinfikovat. Dávkování chloru se provádí automatickými dávkovacími čerpadly v závislosti na délce potrubí a množství čerpané vody. Kvalifikovaná obsluha a používaná technika zdravotního zabezpečení pitné vody dávají záruku, že množství volného chloru se pohybuje v legislativou nařízených mezích.

Z vodovodního kohoutku občas teče **bílá voda**. Tento jev by Vás neměl znepokojoval. Bílé zabarvení způsobují mikroskopické bublinky vzdachu, které se ve sklenici začnou od dna pomalu uvolňovat a voda je velmi rychle čirá. Stává se to hlavně tam, kde je tlak vody v potrubí vysoký. Obvykle po opravách potrubí, zvláště velkých průměrů, kdy zůstane v potrubí vzdach a bílá voda teče pouze na přechodnou dobu.

Z vodovodního kohoutku někdy teče voda **zbarvená do červena**. Tento jev nesmí trvat dlouho a opakovat se často. Není se čeho obávat. Každá pitná voda, podzemní zvláště, má různé povolené obsahy minerálních solí, které se do ní dostaly z horninového prostředí. Dle obsahu minerálních solí může být voda kyselá či alkalická, měkká či tvrdá nebo vyvážená. Při průchodu potrubím, nejvíce ocelovým nebo litinovým, dochází k oxidaci železa. Velmi jemné zoxidované částečky se usazují na méně exponovaných místech na dně potrubí. V případech mimořádných odběru vody, zvláště při požárech a haváriích vodovodního potrubí stoupne rychlosť vody v potrubí a ta s sebou usazené částečky zoxidovaného železa strhne a ty zbarví vodu do hnědočervena. Je to přechodný jev a netrvá dlouho.

Chlor ve vodě aneb hygienické zabezpečení pitné vody

Pro zajištění zdravotní nezávadnosti pitné vody je třeba provádět její dezinfekci.

K tomuto účelu se používá plynný chlor nebo chlornan sodný. Vyhláška č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví požadavky na pitnou vodu, určuje povolenou koncentraci volného chloru do 0,3 mg/l vody. V pitné vodě dodávané našimi vodovody se koncentrace volného chloru pohybuje v rozmezí 0,05-0,25 mg/l.

Přítomnost tzv. "zbytkového chloru" v pitné vodě zamezuje rozšíření choroboplodných mikroorganismů, především bakterií, ve vodovodním potrubí. Chlor je do pitné vody přidáván jako desinfekční činidlo pro

zajištění její zdravotní nezávadnosti. Koncentrace chloru v pitné vodě je velmi nízká, pochopitelně zdraví neškodná, zcela v souladu s požadavky hygienické služby.

Chlor se ve vodě sloučuje s neodstranitelnými zbytky organických látek, což může způsobit vznik více či méně příjemné chuti, a to podle druhu a koncentrace těchto látek.

Příchuť chloru je možné potlačit naplněním otevřené karafy vodou, kterou před vypitím necháme odstát při pokojové teplotě.

Zákal dodávané vody

Důležitým ukazatelem kvality pitné vody je rovněž obsah železa a manganu. Obsah těchto prvků ve vodě dodávané všemi vodovody provozovanými naší společností nepřekračuje limity stanovené uvedenou vyhláškou (0,2 a 0,05 mg/l). Tyto prvky se však při její dopravě ke spotřebiteli vylučují a usazují na stěnách potrubí. Při změně hydraulických poměrů v síti (například při poruše vodovodního potrubí) může dojít k rozvíření sedimentů v potrubí a k následné dodávce zakalené vody.

Pokud k takové situaci, i přes veškerou snahu našich zaměstnanců o eliminaci těchto stavů, dojde, kontaktujte nás prosím.

Vlastnosti a význam ukazatelů rozboru vody

Termotolerantní koliformní bakterie

Indikují čerstvé fekální znečištění teplokrevních živočichů včetně člověka. Lze je odstranit převařením, nebo dezinfekcí.

Koliformní bakterie

Indikují čerstvé fekální znečištění teplokrevních živočichů včetně člověka. Lze je odstranit převařením, nebo dezinfekcí.

Enterokoky

Indikují fekální znečištění. Lze je odstranit převařením, nebo dezinfekcí.

Mezofilní bakterie

Indikují organické znečištění, zejména teplokrevních živočichů, včetně člověka. Lze je odstranit převařením, nebo dezinfekcí.

Psychrofilní bakterie

Indikují všeobecné organické znečištění. Lze je odstranit převařením, nebo dezinfekcí.

Barva

Nahnědlá barva vody je způsobena buď organickými (huminovými) látkami, nebo zvýšeným obsahem železitých solí. Upozorňuje na závady zejména v trubní síti.

Zákal

Způsobuje sníženou průhlednost vody nerozpuštěnými a koloidními látkami. Upozorňuje na závady zejména ve zdroji, nebo v trubní síti.

pH - reakce vody

Koncentrace vodíkových iontů - vyjadřuje kyselost (pod 7.0), nebo zásaditost (nad 7.0) vody. Hodnota pH je ovlivňována zejména obsahem rozpuštěného oxidu uhličitého. U pramenité vody se pH pohybuje nejčastěji mezi 7.0 - 7.5, u povrchové vody až přes 8.0.

Elektrolytická konduktivita

Je mírou obsahu rozpuštěných aniontů a kationtů ve vodě. U povrchové vody se její hodnota pohybuje nejčastěji mezi 20 - 40 mS/m, u podzemní až přes 150 mS/m, což znamená již silnou mineralizaci.

Rozpuštěné látky

Obsah veškerých rozpuštěných látek ve vodě. Doporučená hodnota pro pitné účely se pohybuje mezi 400 - 700 mg/l, od hodnoty 1000 mg/l se voda zařazují mezi minerální. Pro praní a mytí je vhodnější obsah do 300 mg/l.

Rozpuštěný kyslík

Nepřímo ovlivňuje chuťové vlastnosti vody. Doporučená hodnota je co nejbliže 100% nasycení. U některých podzemních vod klesá obsah kyslíku až k nulové hodnotě, pak může voda obsahovat i zapáchající sirovodík.

Chlór aktivní

Vyjadřuje obsah dezinfekčního činidla ve vodě. Potřebná hodnota v trubní síti pro účinnou likvidaci případných bakterií je 0.05 - 0.30 mg/l.

CHSK manganistanem

Chemická spotřeba kyslíku je mírou obsahu organických látek ve vodě, které se oxidují manganistanem draselným za varu v kyselém prostředí. Podzemní vody mívají hodnoty do asi 1 mg/l, povrchové vody většinou nad povolených 3 mg/l, proto se musí složitou úpravou tyto látky odstraňovat.

Tvrdost (Ca+Mg)

Je způsobena ionty vápníku a hořčíku, patřící mezi základní kationty ve vodě. Doporučená hodnota je 0.9 - 5.0 mmol/l (5 - 28 °N/dH). Pro praní a mytí je vhodnější co nejnižší tvrdost, pro pitné účely alespoň nad 2.5 mmol/l, což se projeví příznivě na chuti.

Vápník

Důležitý minerální prvek. Příznivě ovlivňuje chuťové vlastnosti vody. Žádoucí obsah ve vodě je nejméně 30 mg/l, doporučená hodnota je nad 100 mg/l.

Hořčík

Důležitý minerální prvek. Žádoucí obsah ve vodě je nejméně 10 mg/l. Vyšší koncentrace hořčíku asi nad 150 mg/l může nahořkle ovlivňovat chuť vody a ve spojení s vyšším obsahem síranů může mít laxativní účinek.

Železo

Vyskytuje se zejména v podzemních bezkyslíkatých vodách. Vyšší koncentrace nad asi 0.5 mg/l ovlivňuje negativně barvu, zákal a chuť vody. Zabarvuje žlutohnědě materiály, se kterými přichází do styku (keramika, textil, papír, potraviny). Upozorňuje též na závady zejména v trubní síti.

Mangan

Vyskytuje se zejména v podzemních bezkyslíkatých vodách. Vyšší koncentrace nad asi 0.3 mg/l ovlivňuje negativně barvu, zákal a chuť vody. Zabarvuje tmavohnědě materiály, se kterými přichází do styku (keramika, textil, papír, potraviny).

Amonné ionty

Vznikají ve vodě většinou v bezkyslíkatém prostředí biologickou redukcí přítomných dusičnanů. V koncentracích nad asi 0.5 mg/l, ve spojení se zvýšeným obsahem bakterií, chloridů, dusitanů a fosforečnanů, indikují možné fekální znečištění.

KNK 4.5 (alkalita)

Kyselinová neutralizační kapacita (dříve alkalita) vyjadřuje spotřebu silně kyseliny v mmol/l potřebné k neutralizaci vody do pH 4.5. KNK je tvořena zejména ionty hydrohličitanů, které patří mezi základní anionty ve vodě a příznivě ovlivňují její chuť. Potřebný obsah je nejméně 0.8 mmol/l, podzemní vody mívají obsah obvykle nad 4 mmol/l.

ZNK 8.3 (acidita)

Zásadová neutralizační kapacita (dříve acidita) vyjadřuje spotřebu silně zásady v mmol/l potřebné k neutralizaci vody do pH 8.3. ZNK je tvořena zejména rozpuštěným oxidem uhličitým, jehož vyšší hodnota v poměru k ostatním složkám vody zvyšuje agresivitu vody. Hygienicky je to méně významný ukazatel.

Fluoridy

Patří mezi esenciální prvky. Pro snížení kazivosti zubů se doporučuje koncentrace 0.8 - 1.0 mg/l, vyšší koncentrace jsou již škodlivé.

Chloridy

Patří mezi základní anionty v přírodních vodách. Při vyšších koncentracích asi nad 200 mg/l mohou negativně ovlivňovat chuť vody.

Sírany

Patří mezi základní anionty v přírodních vodách. Při vyšších koncentracích asi nad 350 mg/l mohou negativně ovlivňovat chuť vody a ve spojení s vyšším obsahem hořčíku mohou mít laxativní účinek.

Dusitany

Jsou ve vodě nestálé, snadno se odstraní dezinfekcí chlorem. Vyšší koncentrace nad 0.5 mg/l mohou indikovat závady v trubní síti a ve spojení se zvýšeným obsahem amoniaku, chloridů, fosforečnanů a bakterií též fekální znečištění. V zažívacím ústrojí člověka se mohou podílet na vzniku karcinogenních látek a v krevním oběhu blokují hemoglobin.

Dusičnany

Jsou konečným produktem oxidačního rozkladu dusíkatých organických látek. Jejich zvýšené hodnoty nad 50 mg/l signalizují možné znečištění zdroje. Mají nepřímé toxicke účinky tím, že se v zažívacím ústrojí mohou redukovat na toxičtější dusitany, které se podílejí na vzniku karcinogenních látek a v krevním oběhu též blokují hemoglobin, což je závažné zvláště u kojenců. Pro ně je nejvyšší povolená koncentrace 15 mg/l. Kvalitní hlubinné podzemní vody mívají obsah dusičnanů do 5 mg/l.

Fosforečnany

Jsou hygienicky méně významné a zdravotně nezávadné. Vyskytují se zejména v povrchových eutrofizovaných vodách. Vyšší koncentrace nad 1 mg/l, ve spojení se zvýšeným obsahem amoniaku, chloridů, dusitanů a bakterií, mohou indikovat fekální znečištění podzemních vod.